

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

X. Satis fit obiectionibus in capite 7. positis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

CAPVT X.

Satisfactio obiectioibus in cap. septimo propositis.

I. *Regula ini-
tio c. 7. illa
ta exponun-
tur. & com-
mendantur*

EX hac resolutione non est difficile responde-
re ad obiectiones in cap. 7. factas. Nam in primis
in regula Societatis nihil est huic doctrinae contra-
rium. Nam prima regula ibi citata solum loquitur
cum iplis delinquentibus, non cum denuntiantibus,
& ab illis solum exigit, vt contenti sint, & per
quod verbum non datur aliis licentia, vel faciendi
iniurias, vel non seruandi in hoc negotio: non solum
obligationem, sed etiam perfectionem chari-
tatis; hoc enim nec rationi, nec religioni contenta-
neum est, vt per se constat. Duo ergo intelligo ibi
postulari: vnum est vt religiosus patienter, & sine
perturbatione sustineat quidquid in hoc genere
cum ipso factum fuerit, siue prudenter, siue ex ni-
mio zelo, non secundum scientiam factum sit: nam
hac preparatio animi digna est viris proficentibus
perfectionem: neque ob eam alijs licet, quod alias
non liceret, vt notum est. Alterum, vt planè intel-
ligant, & consentiant lapsus suos, quantumvis gra-
ues, & occultos manifestandos esse Prælati, non solum
propter necessitatem, sed etiam propter maiorem
spiritualem profectum ipsorum; nam licet hoc
per se bonum sit, & liceat, maxime in statu perfe-
ctionis, tamen quia res est difficilis, optimum est, vt
in principio distinctè proponatur, & consensus per
proprij iuris famæ celsionem postuletur, vt etiam
inde constat non solum hoc licere ex lege charita-
tis, sed etiam fieri ex regula eiusdem charitatis per-
fectissimæ materiam. Et hoc significant verba illa,
ad maiorem in spiritum profectum, &c. In illis enim tacite
supponitur hunc finem maxime esse spectandum in
hac denuntiatione, vnde illo deficiente non esset ad
illam progrediendum: nisi ratio boni communis
illam postulet, quæ à multis Canonica appellatur,
vt cap. 8. num. 4. dixi. Alia verò regula, quæ ad de-
nuntiantes loquitur, solum petit preparationem
animi ad manifestandos alios debito cum amore &
charitate. Per quod verbum, sicut exigitur manife-
statio consentanea debito cum amore, & charitate, ita
excluditur omnis alius inordinatus affectus, quo
manifestatio fieret apud superiorem, vt c. 7. n. 21. est
annotatum. Vnde cum Romæ (vt mihi constat) hæc
regula à quodam scriptore in sua Summa casuum
conscientiæ acriter impugnaretur, Gregor. XIII. re-
gulam petijt, & legit, multumq; illam commen-
dauit, præsertim propter illa verba, *debito cum amore
& charitate*, iussitq; partem illam illius libri expun-
gi tanquam rem bonis religiosorum moribus contra-
riam.

II. *Ad 1. arg. in
c. 7. n. 3. quæ
ad priorem
respugnans
statu.*

Ad primam ergo obiectionem in cap. 7. ex textu
Euangelij, iam responsum est, ibi non contineri
aliam legem nisi charitatis & in tantum ea omnia
seruanda esse, in quantum charitas postulat, & ita
in Societate seruanda esse conceditur. Verumta-
men ipsa charitas maioris boni quod regula inten-
dit, docet habendam esse rationem fratris, non solum
quoad emendandum præteritum, sed etiam
quoad cauendum futurum perfectio modo ac magis
securum, nec solum consulendum esse eo perfectio
modo fratri peccanti, sed etiam alijs, quibus potest
nocere, & multo magis bono communi. Deinde
dico cum D. Thoma dict. quodlib. ex vi verborum
Christi secretam monitionem postulari antequam
peccatum dicatur Ecclesiæ, id est, Prælati vt iudici,
qui excommunicare possit contumacem, & conse-
quenter ex verbis Christi colligi non posse ante de-
nuntiationem, quæ fit superiori vt patri, esse neces-
sariam secretam monitionem: ergo in rigore ver-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

ba Christi parum vrgent. Vnde ad aliud membrum
sumptum ex fine huius præcepti, qui est frater lucrari,
ex dictis etiam patet responsio: nam si id interpre-
temur de denuntiatione iudiciali, illa propriè non
ordinatur, nisi ad præteritum: sic verò non rectè ac-
commodatur obiectioni, quia non agimus de tali de-
nuntiatione: si verò generalius loquamur de corre-
ptione, quam postulat charitas, sic non ordinatur
tantum ad emendandum præteritum, sed etiam ad
cauendum futurum, & ad alios fines boni commu-
nis, propter quos expedit sæpe vt Prælati habeat
notitiam facti commissi, etiam si emendatum sit, &
ad hæc omnia extendi potest lucrum fratris; nam
ipse quando religiosus est, debet ad perfectionem
aspirare, atq; adeo illi perfectioni proportionatam
emendationem amplecti, & communi bono consi-
lulare, vnde hoc totum tanquam lucrum suum
æstimare debet.

Ad secundum probabile satis est iura omnia,
quæ de denuntiatione loquuntur, & ad illam po-
stulant vt præcedat charitativa monitio, quæ et-
iam à Prælati facta secreta est in suo gradu: vt ita-
tim dicemus, loqui de denuntiatione iudiciali, &
sine dubio de illa est sermo in dict. c. cum dilectus. Et
idem colligitur ex cap. qualiter & quando, & ex his,
quæ ibi notantur per Doctores, & per se hoc est cre-
dibile, quia illa iura statuunt ordinem iudicalem
& forensem, quoad omnes vias, quibus in eo pro-
cedi potest, quas attingemus cap. seq. vbi huius et-
iam ordinis rationem reddemus. Neque obstat
quod illa iura fundantur in Christi verbis, tum
quia illud potest intelligi per quamdam imitatio-
nem, non quod denuntiat illum esse senum verborum
Christi: tum etiam, quia, vt dixi in illo c. 7. n. 15. satis
probabiliter intelligitur illud verbum Christi, *dic
Ecclesiæ*, de denuntiatione iudiciali: illa ergo iura non
statuunt aliquod ius positiuum (quod notandum
est) circa denuntiationem paternam, & ideo illis
non obstantibus, solus ille ordo est in præcepto in
tali denuntiatione, quo sublato charitas offendit-
tur: an verò respectu denuntiationis iudicialis præ-
ceptum illud & latum sit, & semper obliget, se-
quenti capite videbimus.

Nunc solum aduerto denuntiationem hanc pa-
ternam ad hoc proximè ordinari, vt frater secreto
moneatur, & corripiatur, quantumvis non immediatè
per ipsum fratrem, sed per Prælaturam: Vnde si Præ-
lati monitio non sufficiat, illa erit satis, vt ad de-
nuntiationem iudicalem procedi possit, si alia cir-
cumstantia concurrant ad transcendendum ad tale
forum. Quia cum iura dicunt ante denuntiatio-
nem illam debere præcedere monitionem secre-
tam, non dicunt illam monitionem necessariò de-
bere fieri immediatè ab ipsomet fratre, qui vidit
vel nouit delictum, sed solum quod fiat, ergo si per
eum facta est, qui maxime prodesse possit, nempe
per superiorem, id satis est. Vnde etiam obiter ad-
do hunc modum corrigendi fratrem media corre-
ptione paterna non esse alienum à verbo Christi,
Corripe eum inter te & ipsum solum, nam intentio horum
verborum solum est, vt frater occultè peccans oc-
cultè cum omni secreto, quoad fieri possit, corri-
piatur. Vti autem ministerio Prælati ad huiusmodi
correctionem propter maius bonum fratris, vel
commune, non est contra hoc secretum, nec ex-
cedit modum occultum, quem talis actio secundum
rectam rationem acquirit, & ideo in eo casu parti-
culari, solum, non excludit quemcunque alium, sed
solum alium, qui ad talem correctionem, neque ne-
cessarius, neque utilis est: vel etiam excludit alium
simpliciter, subditus autem, eiusque superior, ad
hunc effectum non ponunt in numero, vt dialecti-
ci loquuntur, atque hoc solum sentit Augustinus
citatus in dict. cap. Si peccauerit, 2. quæst. 1. vt indi-

Quoad hanc
grauitatem
postulat.III.
Ad 2. arg.
ex iure can.
in eodem
num. 3.IV.
Monitio facta
est à Præla-
to, ex notitia
defectus,
ad hoc secreta
est &
confermitas
euangelio.

Ooo

canc

eant illa verba, Quia secretum fuit quando in te peccauit, secretum quare cum corrigis, quod in te peccauit: nam si solus nosti, quia peccauit in te, & cum vis coram omnibus arguere, non ex correptor, sed proditor: ubi secretam correptionem solum distinguit à publica; unde non excludit tertiam personam, si necessaria sit, sed aliàs: & infra ponit exemplum in Episcopo, qui solus scit delictum, & ideo solus corrigit: dicitur autem solus scire, etiam si per alium sciat, qui paterne denuntiavit. Unde subdit: sunt homines adulteri in domibus suis in secreto peccantes, aliquando nobis produntur ab exoribus suis, plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem querentibus: nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus: ubi conigit malum, ibi moriatur malum. Ex quo plane constat secretam correptionem apud Augustinum, non excludere denuntiationem paternam, factam Prelato. Concilium denique Aquisgran. non loquitur de subditis, sed de Prelatis ipsis, quos monet tanta lenitate procedere, ut saepius pramoneant, priusquam ad publicam vindictam procedant. Unde post citata verba, subdit: Et si his admonitionibus non cesserit, in publica oburgatione corripiatur. Posteaque profertur modum vindictæ iuxta qualitatem delicti, & dispositionem delinquentis.

V. Maior difficultas esse videtur in tertia obiectione; nam Basilii & Augustinus in ea citati de religiosis in particulari loquuntur: imò eis regulam tradunt, & tamen absolute eis commendant hunc ordinem prius monendi, quam res ad Antistitem deferatur. Sed potest primò responderi eos loquutos esse de denuntiatione iudiciali: quod in Augustino habet difficultatem, quam statim attingam. In Basilio verò potest facile sustineri: simplicior verò responsio est, Basilium in primis intellexisse Christi verba de ordine seruando in correctione fraternâ, & illudmet præceptum nulla alia expositione addita suis monachis commendasse, neque aliquam aliam specialem regulam de hoc dedisse: quia fortasse eo tempore non existimauit aliud esse necessarium. Non tamen tacuit in illa regula 46. ex superioribus, quidquid est in quo peccatur, id referre ad Antistitem debere: addidit verò limitationem, si illud ipsi curare non possint: cui nos intelligimus æquiuale illam: cum debito amore & charitate: nam curatio illa intelligi debet perfecta, & quæ morale periculum in futurum excludat, tum in ipso fratre, quam in alijs, & in communi bono, & nomine totius communitatis. Et ideo in alia regula 25. ex brevioribus, expresse dixit, consilij causa, & propter bonum aliorum licitum esse alteri reuelare peccatum fratris: sub quib. causis comprehenduntur omnes, quæ fuerint consentaneæ statui religioso. Atque ita doctrina eadem est, & nullo modo contraria, quantum necessitate, & discursu temporum magis fuerit explicata.

VI. In Augustino illud difficile videri potest, quod ante denuntiationem Prelati postulat monitionem secretam, & tamen statim consulit, ut testes non inducantur antequam denuntiatio Prelato fiat: ne forte (inquit) possit secretus correptus non innotescere cæteris. Nam si loquatur de denuntiatione iudiciali, cur non præcedet inductio testium, quæ necessaria est, ut constet adhibita esse alia conuenientia remedia? Si verò loquitur de denuntiatione paternâ, videtur nobis esse contrarius. Deinde illa Augustini regula, vel fundata est in Euangelio, & sic cur potius, quoad vnam partem, quam quoad alteram seruanda proponitur: vel fundatur solum in congruentia morali, & sic etiam videtur Augustinus sentire, considerato prudenter ordine charitatis secundum se, vel necessarium, vel saltem melius esse, etiam inter religiosos, ut monitio priuata præcedat.

Respondetur ex Diuo Thom. 2. 2. quæst. 39. artic. 8. ad 4. Augustinum partim loquutum esse de iudiciali denuntiatione, partim de paternâ; & quoad primam velle ut obseruetur ordo Euangelicus, ita tamen ut si post monitionem secretam inducendi testes, quia frater noluit corrigi, primus illorum testium sit Prelatus, quod sit deferendo ad illum delictum, non ut iudicem, sed ut patrem, ut si forte id sufficiat, non innotescat cæteris: unde subdit, si negauerit, tunc alios adhibendos esse: ut conuincatur, & puniatur. Unde iam loquitur de tranfitu ad denuntiationem iudicalem: Ergo saltem habemus ex loco Augustini totum ordinem iudicalem non esse necessarium ad denuntiationem paternam: unde etiam fit, ut ex illius præcepti, nec monitio fraternâ necessaria sit: quia, ut Diuus Thom. repetit in prædicta solutione, cum dicitur Prelato ut patri, non dicitur Ecclesiæ. Negare autem non possumus, non Augustinus ibi consilium præbeat, prius secreta monendi: subintelligit tamen conditionem, si sit spes, quod illa sufficiat ad perfectam correptionem. Et verisimile est in eo statu, & iuxta occurrentes illo tempore circumstantias Augustinum prudenter iudicasse, illud medium sæpè futurum fuisse sufficiens, & ideo illud consuluisse: nihilominus tamen si consideratis alijs circumstantijs, iudicetur melius statim conuenire Prelatum, propter maiorem efficaciam, vel securitatem, non negat Augustinus posse ordinem mutari.

Quin potius si attentè ibi legatur, solum postulat ut frater prius monatur, quam praua iudiciali leuioris animi in eo appareant, ut patet ex illis verbis, Si hanc de qua loquor oculi petulantiam, in aliquo vestrum aduerteritis statim admonete, ne capta progrediat, sed de proximo corrigatur. Et subiungit, Si autem post admonitionem iterum, vel alio quocunque die iterum eum facere videritis, iam velut vulneratum sanandum prædat quicumque hoc potuerit inuenire. Et paulo post declarat tunc delictum prodendum esse Prelato. Ergo ex mente Augustini, quando fratris conscientia grauitè vulnerata esse intelligitur, statim consilium est statim ad patrem recurrere, ut ei medetur: quantum ubi nondum de lapsu constat, sed solum aliquod leue indicium, quod ex negligentia, aut ex leuitate animi procedere potest, non oportet statim ad Prelatum recurrere pro incerto lapsu fratris, sed fratrem monere. Denique (ut supra numer. 5. & 7. dicebam) licet hoc arbitrium seu consilium Augustini regulariter forte fuerit expediens eo tempore, & in eo vitæ genere: nunc ubi aliud est vitæ institutum, & maiora pericula, maiorque dependentia subditorum à Prelato, potest frequentius expedire etiam in simili casu, in quo scilicet petulantia oculorum erga fratrem in fratre conuincatur, statim Prelatus moneatur, ut radicibus occasionem auferat. Denique ad Diuum Thomam ibidem citatum responderi ibi loquutum esse de denuntiatione iudiciali: alio vero loco à nobis citato satis explicuisse quid de denuntiatione paternâ sentiendum.

Ad quartam rationem concedi potest totum quod per eam intenditur, nimirum ubi notitia superioris ad spirituales aliquem fructum necessaria non est, neque ad commune bonum, tunc non esse sicutum illi denunciare lapsum fratris: hoc enim solum probat discursus ibi factus. Nos autem dicimus in religionis statu, & præsertim in nostra Societate, per se loquendo, & ut in plurimum necessariam esse, aut saltem valde proficuum hanc notitiam superioris, & infamiam, quæ ex illa generatur, si frater verè & ex corde emendari velit, esse prope nullam, & ideo regulariter ac per se loquendo, intercedere sufficientem rationem ob quam in hoc genere.

genere denuntiationis paternæ, præuia monito prætermittatur.

X.
I. *pania*
causa nunc
dicitur.

Sed instabit aliquis: nam hinc sequitur hunc ordinem corrigendi saltem in statu religioso esse simpliciter meliorem; quod videtur absurdum, cum Christus D. alium ordinem simpliciter docuerit. Circa hanc obiectionem Bannes 22. quæst. 33. arti. 8. dub. 2. ad primam confirmationem 7. argumenti; tacite de Societate sub nomine cuiusdam religionis agens, existimat in primis constitutionem Societatis in hac parte esse iustam, eo titulo, quod religio si eius renuntient iuri suo, quoad famam erga Prælatum. Addit verò vterius maximè attendendum esse, ne prædicta constitutio, quæ ratione renuntiationis proprii iuris potest esse iusta, sub alia ratione falsa defendatur; videlicet quoniam alio modo nulla communitas potest bene gubernari; nam hoc esset dicere ordinem correctionis Evangelicum, & naturalem esse perniciosum communitatibus, ac proinde neque in precepto, neque in consilio esse, quod erroneum esset, cum ordo ille, ab ipso Christo traditus sit, & à Patribus & Theologis summa veneratione susceptus. Hæc ferè prædictus author: quæ nihil repugnant his quæ hætenus diximus, neque in his, quæ spectant ad naturale ius, potest ferè esse diuersitas sententiarum, nam (vt idem bene subiungit) varietas iudiciorum, quæ in hoc esse potest, non tam circa legis obligationem, quam circa eius applicationem ad opus versatur.

XI.
Auctoritas
descripta.

In hoc ergo sensu loquendo, addendum nobis superest temerarium quidem, & contra omnem prudentiam esse asserere, nullam communitatem posse bene gubernari, nisi constitutionem habeat, vel vsum denuntiandi Prælati peccata occulta, nulla præuia monitione; nam hoc licet non sit directè contrarium verbis Christi (vt falsò supponit Bannes,) quæ multis alijs modis commode explicantur, vt vidimus: est tamen præter omnem rationem, & præter omnem vsum Ecclesiæ, & nulla auctoritate fundatum. Nihilominus tamen loquendo de communitate religiosa, vere & prudenter dici potest, non posse æque bene gubernari & conservari, si omnes subditi persuadentur se non posse licitè denunciare Prælatis lapsus fratrum, nisi tentando prius illos emendare per secretam monitionem: nam (vt Innocentius III. significauit) in religioso statu habere tantum curam priuatæ famæ fratris; erga solum Prælatum, sine respectu ad maius bonum spirituale fratris & sociorum, ac totius religionis, esto malum non sit, non potest generaliter loquendo esse vtilius ad maiorem perfectionem. Vel saltem licet quis nolit admittere in communi de religioso statu, quia in illo potest esse magna varietas, & in aliquo viuendi modo posset fortasse aliud expedire: nihilominus loquendo de aliqua communitate in particulari optimè & prudenter potest quis sentire & dicere doctrinam illam non esse conuenientem ad maiorem gubernationem eius; quin potius regulariter in ea expedire vti prudentia Prælati ad emendandum subditum, & præueniendam incommoda, quauis neque conueniat, neque liceat in particulari alium ordinem semper excludere, vt declaratum est. Vnde etiam addo per hanc doctrinam nunquam ita excludi monitionem secretam, quin possit aliquando frater prius conuenire fratrem, non vt sua aliquali correptione contentus sit, sed vt illum disponat ad Prælati correptionem, eique persuadeat ipsi expedire, vt Prælatus conueniens remedium illi malo adhibeat: per hoc enim non impeditur, quominus denuntiatio fiat Prælati vt patri, sed suauiori modo fiat, & ita minus exasperetur, aut perturbetur.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Dices, si tunc frater poenitentiam ostendat, & non repugnet emendationi delicti, superfluum esse vltra progredi. Respondetur negando consequentiam, tum quia etiam post emendationem necessaria esse solet prouidentia Prælati, ad tollendas occasiones in futurum: tum etiam, quia rarò possumus adeò confidere de præsentis proposito, aut ostensione poenitentiae, vt propter commune bonum, & maiorem profectum ipsius fratris, non sit saltem melius & vtilius rem totam ad Prælatum deferre, vt etiam in disput. 8. de charitate sect. 6. à n. 11. tradidimus. Quod inde etiam confirmatur: nam ex sententia sanctorum Patrum, quos supra cap. 6. à n. 4. retuli, vnusquisque religiosus debet statum conscientiae suæ Prælati aperire, vt ab eo melius dirigatur, quia signum est illam noticiam apud superiorem non reputari infamiam tanti momenti, vt propter spirituales directionem contemnenda non sit: merito ergo in prædicto casu, vnus frater alium inducit, vt tota res ad Prælatum deferatur, & tunc si delinquens consenserit negotium (vt dixi) suauis & cum maiori fructu transigetur: si autem repugnauerit, erit rationabiliter inuitus, & eo ipso timeri potest de illius efficaci poenitentia & constanti emendatione, regulariter loquendo, vt dixi, quia in indiuiduo aliquando & rarissimè decurrere possunt rationes & indicia, quæ contrarium persuaadeant, vt in fine capitis præcedentis aduertimus.

Iam verò superest inquirendum, quid possit ac debeat Prælatus cum subdito agere postquam illius lapsus per hanc paternam denuntiationem agnouit. Id quod breuiter dicendum est: debere in primis Prælatus secretò monere & corripere subditum, qui si delictum suum agnoscat, & emendationem promittat, vltra progrediendum non est, neque ad vindictam publicam, neque ad aliquam infamiam: potest tamen superior (quod satis conforme est decreto Clementis VIII. de calibus referuatis §. 7. ibi, licet tamen superioribus, &c.) secretam poenitentiam pro ratione delicti imponere, vel ad satisfactionem, vel ad medicinam. ita ferè Soto dicit. membr. 2. quæst. 4. concl. 7. Nauar. in cap. inter verba conclus. 6. num. 230. Ait etiam Soto iure posse subditum paternè castigare, aut flagellare non ad punishmentem præteritò, sed ad terrorem in futurum: sed difficile est hæc duo separare, nec video cur non possit tanquam pater secretò castigare delictum, quia commissum est: quauis verum sit finem huius castigationis præcipuum esse terrorem in futurum: potest autem etiam esse perfecta satisfactio pro præteritò. Rursus potest Prælatus occasiones peccandi subdito auferre, & ea ratione mutationem aliquam in occupatione vel habitatione, circa eum facere: ita tamen vt nullum scandalum vel infamiam sequatur. Si tamen ad eum finem necessarium non sit, nulla ratione debet illum contritare, aut ab officio amouere, nec minus quam antea honorare. Vnde Calixtus Papa epist. a. cap. ponderet. d. 50. Si aliquis inquit lapsus quocumq. modo fuerit, portemus eum & fraterno corripimus affectu. Et infra. Porro sanctus David de mortiferis criminibus egit poenitentiam, & tamen in honore permansit, & similia multa ex alia Patribus ad hanc rem sumi possunt ex Gratiano dicta dist. capitulis sequentibus.

Secundò si subditus post superioris correptionem, nec crimen agnoscat, nec emendationem promittat, & alioqui moraliter constet Prælati de delicto: saltem per fidem vnus testis oculati, omni exceptione maioris, potest illum grauiter reprehendere, etiam adhibitis duobus, vel tribus viris grauib, si ad illum cōfundendum, & commotendum expedire censuerit. Potest etiam minas adhibere, quod explorabit eius vitam, quod de illo

XII.

Alii in-
stantia oc-
curritur.

XIII.

Primo pro-
cessus quem
tenetis Pra-
latus, cum
subdito sibi
paternè de-
lato.

XIV.

Secundus
processus.

nihil confidet, & similia. Imò iuxta personæ qualitatem poterit aliquam religiosam correptionem, vel flagellationem, aut similem poenitentiam iniungere, aut exequi, si ad timorem in futurum incutiendum opportunum esse prudenter iudicaverit; quia ad hæc omnia sufficit illa probatio, & notitia, & ad illa extenditur munus paternum, etiam seculi iurisdictione. Sicut pater naturalis potest in simili euentu castigare filium, si prudenter sibi persuadeat esse verum, quod sibi dictum est, etiam si iuridica, & plena probatio non intercedat. Denique poterit etiam illi præcipere cum omni rigore, & si oportuerit sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, ut talem occasionem euitet, scilicet ut non eat in talem locum, vel talis personæ familiaritatem fugiat, &c. Quod præceptum potest imponere coram denunciatore & testibus, ut si oportuerit, postea de illius transgressione constet: nam illud præceptum etiam est iustum, & satis conueniens medium ad impediendū periculum subditi, qui tanto magis in illo versatur, quanto minus illud agnoscit, minusque voluntariè tollere vult. Hæc partim docuit Soto dict. quæst. 4. concl. 7. partim addidit Bannes 22. quæst. 33. art. 8. dub. 4. concl. 3. contra eundem Sotum, qui sine causa negat id quod diximus de paterna punitione. Veruntamen hæc omnia ex prudentia pendent, quia nulla lege humana vel prohibita, vel præscripta sunt, & ex se non excedunt potestatem dominationis patris: neque cedunt in infamiam notabilem subditi, cum eius delictum non publicetur ultra limites correptionis fraternæ.

xv.
Tertium pro
cessum.

Tertiò si his non obstantibus subditus est pertinax, & admonitionem nullam admittit, & delictum nec notorium est, nec probabile in iudicio, nec vergit directè in damnum communitatis, non habet Prælatus amplius, quod faciat circa delinquentem; sed oret pro illo, vigilet & occasiones, quas poterit, auferat sine scandalo, aut infamatione subditi: quia non potest, propter occultum delictum illum infamare, neque ad aliud genus inquisitionis debet procedere, ut dicemus cap. 12. ubi etiam à nu. 34. exponemus quid agendum sit, quando delictum est probabile, aut directè vergit in damnum communitatis.

C A P V T X I.

De triplici modo procedendi in externo iudicio contra delicta subditorum; ac primum de visitatione, seu generali inquisitione.

i.
Suppositio
triplicis mo-
di proceden-
di in iudi-
cio.

Diximus à cap. 7. de fraterna denuntiatione, sed priusquam in particulari declaremus necessariū non esse in Societate nostra usurpari totam iudicalem formam in puniendis subditorum delictis, etiam vsque ad eiectionem, quod cap. 13. præstabimus, generalem doctrinam & frequentius in hac materia receptam præmittere necesse est per tria sequentia capita: nam inde melius intelligitur, an aliquid peculiare in hoc habeat Societas, & quæ ratione nitatur. Primò ergo supponenda est communis illa distinctio de triplici modo, quæ Prælatis & iudicibus possunt procedere in exteriori iudicio ad cognoscenda vel punienda subditorum delicta, quæ circa crimen hæresis attulimus disp. 20. de fide sect. 4. scilicet per viam accusationis iudicialis, denuntiationis & inquisitionis, quæ in iure sæpè distinguuntur: ut patet cap. qualiter, & quando, 2. cum similibus, de accusationibus, & cap. licet Heli. de simonia. Inter quos tres modos potissima differentia

posita est in inchoando iudicio, seu processu: nam in eius medio & fine multum conueniunt, quantum nonnullæ differentie intercedant: ut videbimus. Est præterea supponendum, in his tribus procedendi modis aliquem ordinem & formam postulari ex iure positio Ecclesiastico, vel ciuili, quæ, dum etiam validè procedant: præter hanc autem formam considerari posse solam illam, quæ ex iure naturali & gentium requiritur, & sufficit ut facti veritate sufficienter inspecta possit heri humanum iudicium, sufficit, inquam, per se loquendo, seu vbi peculiare ius positium non obligauerit. Hæc ergo posterior forma in qua sine strepitu, & figura iudicii secularis, planè & simpliciter procedi potest ad iustitiam seruandam, explicanda à nobis est, quia in statu religioso tanquam magis conueniens, est consuetudine recepta, & per canones & Doctores approbata. ita significauit Innocentius III. in dict. cap. qualiter & quando. ubi explicato progressu iudiciali, concludit, Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaque seruandum. Et Bonifacius VIII. de hac re speciale priuilegium mendicantibus concessit, quod refertur in compendio mendicantium verb. correctio fratrum, & in lib. Momenta ordinis, concessione 499. & in Compendio priuilegiorum Societatis verb. correctio. §. 1. adnotant etiam Caietanus 22. quæst. 70. artic. 2. & cum eo Soto lib. 5. de iustitia, quæst. 7. artic. 2. in fine, & congruentias infirmant, quia in religionibus debet esse sincera & plana cognitio criminum, & quia ibi supplicia non sunt adeo acerba, eo quod non sunt tam ad puniendum, quam ad saluam animæ: item in fauorem regularis obseruantie: ac denique, quia per se credibile est procedere iudices cum maiori charitate, & puriore intentione, deest etiam & alias personas, quæ interuenirent, esse fide dignas.

His positis, inquisitio in hoc differt ab alijs duabus, quod in ea iudex ipse incipit, & non alius eum prouocat, deferendo ad aures eius delictum, & postulando cognitionem eius, sed ipse incipit eam inquirendo, & ideo vocatur hæc via inquisitionis. Quæ dupliciter fit, scilicet in generali, vel in particulari. Inquisitio generalis fit in visitationibus religionum, quæ est per se iusta & necessaria ad bonum regimen religionis, & cuiuscunque reipublice, vel communitatis bene institutæ: ut constat ex vlt. Eccl. clesie, quia aliàs crescerent vitia cum libera facultate peccandi, quam multi acciperent: si superioris vigilantiam & correptionem non timerent. Eisdem Concilium Trid. sess. 25. c. 20. de regularibus, præcipit regularibus Prælatis exemptis ut monasteria sibi subdita visitent, & de monasterijs, quæ sunt ordinum capita, etiam statuit, ut iuxta sanctæ Sedis Apostolicæ, & cuiuscunque ordinis constitutiones visitentur. Et in sess. 21. c. 8. de reformatione statuerat, ut Episcopi visitent commenda monasteria, in quibus non viget regularis obseruantia, quæ alijs monasterijs, quæ sunt capita eiusdem ordinis non sunt subiecta, & iure communi, ac per constitutiones omnium religionum huiusmodi visitationes commendatæ sunt.

Vnde constat non solum licere, sed etiam ex debito, & obligatione officij ad eas teneri Prælatos religionum, quibus hæc cura demandata est. Vt sunt ordinariè in nostra Societate Provinciales, extraordinariè verò Visitatores à Generali delegati, ut suo nomine & Provincias & Provinciales visitent, cum ipse non possit, propter innumeras alias, & grauissimas occupationes, per seipsum Societatem visitare. Hoc enim respectu totius Societatis ad illius munus maxime spectat, cum supremam potestatem habeat.